

Артеменко Л.П.
канд. екон. наук, доцент
ORCID: 0000-0002-8585-0252;
Шубертова К. К.
студентка ФММ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна
ORCID: 0009-0007-8380-7588

СТРАТЕГІЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У сучасному високодинамічному бізнес-середовищі, що характеризується глобалізацією ринків, стрімким науково-технічним прогресом та загостренням конкурентної боротьби, підприємницької структури змушені постійно адаптуватися до мінливих вимог споживачів, скорочувати життєві цикли товарів і послуг, оперативно реагувати на виклики зовнішнього середовища. Ці чинники визначають ключові тенденції розвитку суб'єктів господарювання на сучасному етапі. Однією з провідних тенденцій є активне впровадження цифрових технологій у всі сфери функціонування підприємств. Йдеться про комплексну діджиталізацію та автоматизацію виробничих і допоміжних бізнес-процесів, використання концепцій промислового інтернету речей, хмарних обчислень, технологій штучного інтелекту, великих даних, predictive analytics тощо. Цифрова трансформація бізнесу дозволяє істотно підвищити продуктивність, оптимізувати витрати, прискорити вихід інноваційної продукції на ринок, забезпечити гнучкість та адаптивність операційної діяльності [1, с. 6].

Важливим напрямком розвитку сучасних підприємств є перехід до більш гнучких та орієнтованих на клієнта організаційних структур і бізнес-моделей, які передбачають можливість швидкої зміни асортименту продукції, врахування індивідуальних потреб споживачів, кастомізацію товарів та послуг відповідно до специфічних вимог замовників [1, с. 7].

В умовах обмеженості природних ресурсів, загострення екологічних проблем та підвищення вимог до сталого розвитку актуальним є широке впровадження принципів циркулярної або "зеленої" економіки, енергоефективних та ресурсозберігаючих технологій. Це передбачає комплексну модернізацію виробничих потужностей, максимальну утилізацію відходів, використання відновлюваних джерел енергії, мінімізацію негативного впливу на довкілля.

Зростає роль інновацій та нагромадження інтелектуального капіталу в забезпеченні тривалих конкурентних переваг підприємницьких структур. Саме інноваційні розробки, ноу-хау, об'єкти права інтелектуальної власності формують базу для створення принципово нових високотехнологічних продуктів і послуг з високою часткою доданої вартості. Важливим стратегічним напрямом для вітчизняних компаній є інтеграція у глобальні ланцюги створення вартості. Це передбачає налагодження стратегічного партнерства та формування міцних коопераційних зв'язків з провідними транснаціональними корпораціями, участь у міжнародних альянсах та великомасштабних проектах, активний вихід на зовнішні ринки шляхом експорту товарів та послуг, розміщення виробничих потужностей за кордоном тощо [2, с. 33].

Отже, сучасним суб'єктам господарювання доводиться функціонувати в умовах підвищеної невизначеності зовнішнього середовища, турбулентності ринків та прискорення інноваційних процесів. Для забезпечення стійких конкурентних позицій та сталого економічного зростання підприємства мають гнучко адаптуватися до глобальних викликів сучасності шляхом цифрової трансформації свого бізнесу, активної інноваційної діяльності, генерування та комерціалізації нових знань, а також поглиблення інтеграції у світову економічну систему.

Стратегії забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємства мають комплексний, системний характер та охоплюють сукупність взаємопов'язаних методів, підходів та інструментів, які дозволяють йому не лише вижити, але й стабільно нарощувати ринкові позиції в довгостроковій перспективі в умовах динамічних змін зовнішнього середовища та жорсткої конкурентної боротьби. Такі стратегії мають охоплювати всі ключові сфери господарської діяльності організації. На операційному рівні першочерговим завданням є побудова гнучких та адаптивних бізнес-процесів, які ґрунтуються на досягненнях науково-технічного прогресу, новітніх методах автоматизації, цифровізації та оптимізації виробничих потоків та логістичних ланцюгів. Широке поширення тут знаходять концепції бережливого виробництва (lean manufacturing), всеохоплюючого управління якістю (total quality management), оптимізація логістичних систем, впровадження кіберфізичних виробничих систем на основі промислового інтернету речей тощо. Це дозволяє мінімізувати виробничі витрати, підвищити продуктивність праці, скоротити часові та матеріальні втрати [3, с. 8].

Надзвичайно важлива роль належить стратегіям активізації інноваційної діяльності підприємницьких структур. Формування цілісної системи управління знаннями та інтелектуальним

капіталом, розвиток внутрішнього науково-дослідного потенціалу, налагодження ефективної взаємодії між бізнесом і науково-освітнім середовищем, трансфер передових технологій створюють необхідні передумови для швидкої розробки і комерціалізації нових конкурентоспроможних продуктів та послуг на основі інноваційних рішень.

Важливою складовою забезпечення конкурентоспроможного розвитку є ефективні маркетингові стратегії, орієнтовані на максимальне задоволення потреб цільових споживачів та врахування специфіки відповідних ринкових сегментів. Встановлення тісних партнерських відносин зі споживачами, формування лояльної клієнтської бази, впровадження гнучкої асортиментної та цінової політики, оптимізація системи товароруку, використання сучасних інструментів маркетингових комунікацій забезпечують необхідний рівень конкурентоспроможності продукції та розширюють присутність компанії на ринку [3, с. 11].

Таким чином, своєчасна розробка та реалізація адекватних сучасним викликам стратегій конкурентоспроможного розвитку у ключових функціональних сферах діяльності підприємства (операційна, інноваційна, маркетингова) дозволяють йому не лише утримувати, але й посилювати свої ринкові позиції, домагатися поставлених цілей та забезпечувати стаке економічне зростання. Однак ефективне стратегічне управління вимагає від топ-менеджменту компаній чіткого бачення перспектив розвитку, глибокого розуміння поточної ринкової ситуації, адекватного оцінювання власного ресурсного потенціалу та можливостей його нарощування в турбулентних умовах функціонування. Лише за таких умов можливо сформулювати життєздатну стратегію підвищення конкурентоспроможності, яка максимально відповідатиме реальним викликам бізнес-середовища [3, с. 12]. Безсумнівно, саме ефективне функціонування підприємницького сектору є рушійною силою економічного зростання та підвищення рівня життя населення у будь-якій країні. За сучасних умов посилення процесів глобалізації, динамічного розвитку науки і техніки, загострення міжнародної конкуренції від підприємницьких структур вимагається надзвичайна гнучкість, здатність до швидкої адаптації з метою оперативного реагування на мінливі запити ринку та зміцнення власних конкурентних позицій [2, с. 35].

На темпи розвитку та ефективність функціонування вітчизняних підприємств справляють вплив як чинники зовнішнього середовища (загальна макроекономічна ситуація, державна регуляторна політика, соціокультурні особливості, інституційне середовище), так і внутрішні фактори (кваліфікація персоналу, рівень технологій, фінансова спроможність, якість менеджменту тощо). Пріоритетними напрямками забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємництва мають стати цифрова трансформація господарської діяльності, впровадження принципів екологічної сталості, активізація інноваційних процесів та інтенсифікація генерування і комерціалізації нових знань, поглиблення інтеграції у світове економічне співтовариство [4, с. 95-96].

Для досягнення сталих конкурентних переваг сучасні підприємства мають відмовлятися від застарілих ієрархічних організаційних структур і впроваджувати більш гнучкі та адаптивні бізнес-моделі з одночасною оптимізацією виробничих та управлінських процесів, орієнтуючись на індивідуалізацію продукції та послуг з урахуванням мінливих вподобань споживачів. Крім того, надзвичайно важливим є розвиток власних компетенцій у сфері зелених, ресурсо- та енергозберігаючих технологій для мінімізації негативного впливу на довкілля та посилення екологічної відповідальності бізнесу. Інноваційний шлях розвитку має стати безальтернативним для вітчизняних компаній, адже лише безперервне оновлення технологічної бази виробництва, продуктових ліній та бізнес-процесів може забезпечити їм міцні конкурентні переваги у висококонкурентному глобальному середовищі. Обов'язковою умовою є формування ефективних систем управління знаннями та інтелектуальним капіталом для максимізації інноваційного потенціалу організації та його успішної комерціалізації [2, с. 43]. Успішний розвиток підприємств у сучасних умовах вимагає орієнтації на глобальні ринки, участь у світових ланцюгах створення вартості через стратегічні альянси та участь у міжнародних проєктах. Підприємства повинні бути гнучкими, адаптивними до змін, активно засвоювати нові технології та створювати інновації. Важливо також інтегруватися в світові економічні процеси.

Список використаних джерел

- 1.Макурін А. А. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах впровадження сучасних інформаційних технологій. *Accounting and Finance*. 2020. № 1(87). С. 52–58. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-52-58](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-52-58) (дата звернення: 02.04.2024).
- 2.Впровадження сучасних інформаційних технологій в управління підприємством : thesis / Г. А. Смоляров та ін. 2016. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/46776> (дата звернення: 02.04.2024).
3. Касич А.О., Цихан Т.В. Стратегії інтеграції підприємницьких структур у міжнародні ланцюги створення вартості. *Бізнес та інтелектуальний капітал*. 2019. № 4. С. 28-37.
4. Савіна Г.Г. Цифрова трансформація економіки та стратегічний інноваційний розвиток підприємств: монографія. Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2021. 276 с.